

Kennedyho vláda: „BV u ledu“

- Nejklidnější období na BV
- BV jako relativně nízká priorita

Globální perspektiva

- Pozitivnější přístup vůči zemím Třetího světa usilujícím o neutrální cestu mezi Z a V
- Větší ochota rozlišovat mezi radikálním arab. nacionalismem a sovět. komunismem
- Klíčovou figurou Násir – prostředek ke sblížení vztahů USA s ostat. arab. režimy
- Únor 1962: ujištění Násira, že nikdy nezaútočí na Izrael první a o nekompatibilitě komunismu s politic. systémem BV X prioritou rozšiřování politic. vlivu Eg. před vztahy s USA (S.Spiegel, s. 98)

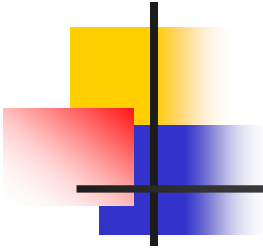
System rozhodování

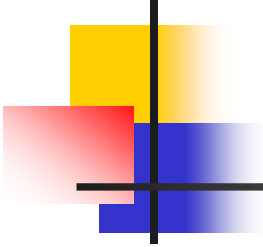
- Eisenhower – max. omezení přístupu různých vlivových sk. – spoléhání primárně na J.F.Dullese
- Kennedy – změna stylu → klíčová role NSC (v čele McGeorge Bundy)
- Otevřené disputace v NSC ohledně BV před K. (S. Spiegel, s. 99-100)

Počátek éry „zvláštního vztahu“ s Izraelem

- K. zavázán židov. voličům za zvolení více než jakýkoliv prezident před ním
- Srpen 1960: setkání K. jako kandidáta s 30 židov. vůdci v NY – závazek K. konzultovat veškeré ot. týkající se Izraele
- Stejný měsíc: projev před Sionistickou org. Ameriky – přátelství s Izraelem jako „národní závazek“ (S. Spiegel, s. 95-96)

-
- Zásadní změna přístupu – za E. Izrael jako „potížista“ – za K. jako „spojenec Z“
 - Sledování dvousměrné taktiky: zlepšení vztahů s Eg. a prohloubení partnerství s Iz.
 - Květen 1961 schůzka Kennedy-Ben Gurion ve Waldorf Astoria – žádost o prodej Hawk – zamítnuta z obav ze závodů ve zbrojení
 - Červen 1962 – schválení prodeje střel země-vzduch Hawk Izraeli jako protiváha prodeje sovět. zbraní Eg. a Iráku – první velká amer. dodávka zbraní Izraeli
 - Prosinec 1962 – setkání K. s G. Meir – vojen. závazek USA vůči Izraeli na obranu jeho bezpečnosti (S.Spiegel, s.106-108)

-
- Žádost Iz. o nízkoúročnou půjčku na financování nákupu Hawk – ostrá debata v rámci administr. – schválení půjčky K. – precedens pro pozdější dodávky zbraní Izraeli
 - Zásadní navýšení vojen. pomoci Izraeli
 - Otázka izraelského jaderného arzenálu:
 - R. 1960 amer. výzvědné letadlo U2 detekovalo jaderné zařízení v Dimoně – velký rozruch v rámci administrativy
 - V l. 1962-1969 – inspekce amer. vědců – zastaveny z důvodu nemožnosti zjistit, zda se uvnitř nachází zařízení na výr. bomby (Rossi, s.75)

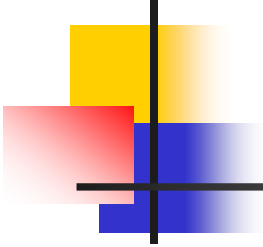
Politika vůči arabskému světu

- K. důraz na osobní přístup – vzájemná korespondence s Násirem
- Posílení vztahů s Eg. skrze ekonomickou pomoc – za K. éry celková pomoc Eg. přes 500 mil. USD
- Hlasování RB OSN – snaha o nestrannost v arabsko-izrael. konfliktu
- R. 1962 – Ukončení pronájmu Dhahránu

Občanská válka v Jemenu

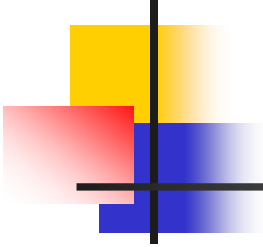
- Hlavní konflikt této éry – září 1963 vypuknutí občanské války v Jemenu: po smrti zajdovského imáma státní převrat vedený plk. as-Sallálem
- Syn imáma podporován Saúd.Ar. a Jordánskem a VB
X nový republikán. režim podporován SSSR a Egyptem
- Dilema pro americ. administr. ohledně uznání – PRO: Near East Bureau DoS – PROTI: Pentagon a VB, zástupci ropných korp. – prosinec – uznání nového režimu v Jemenu
- Eskalace konfliktu ze str. Eg. – ohrožení vnitř. stability SA → K. vláda nucena k obraně konzervativ. režimů

-
- Jmenování zvlášť. vyslance USA pro zprostředkování smíru mezi Eg. a SA
 - Tlak nejdříve na SA stáhnout podporu imámovým stoupencům – deklarace veřej. podpory USA a vyslání 8 letadel na její ochranu
 - Podepsána dohoda o stažení vojsk a podpory – nerespektována zvl. Eg.
 - Pokračování vzájemných střetů až do Šestidenní války – egypt. vojska stažena až v prosinci 1967
 - Zásadní narušení amer. vztahů s Násirem

Johnsonův plán

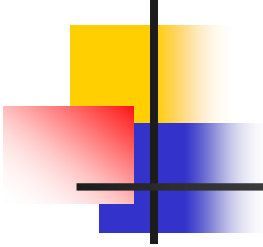
- K. snaha o posun v arabsko-izrael. konfliktu – důraz na ot. uprchlíků
- Joseph Johnson jmenová zvlášt. amer. vyslancem – cíl: vyřešení statutu uprchlíků
- Září 1961 – jednání s arab. a izrael. představiteli
- První Johnsonova zpráva: nutnost separovat ot. uprchlíků od arab.-izrael. konfliktu X Izrael: uprchlíci jako pátá kolona; arab. státy: důraz na neomezený návrat uprchlíků
- Pilotní projekt Johnsonova plánu – nejdříve návrat malého počtu uprchlíků X Izrael: obava z podkování vnitř. bezpečnosti a zneužití arab. propagandou k návratu co největšího počtu (S. Spiegel, s.111-113)

-
- Násir J. plán jednoznačně neodmítl
 - J. provedl mírné změny ve prospěch arab. zájmů – koneč. arbitrem pro udělení vstupu Palestincům do Izraele určena OSN
 - Opozice arab. států zvl. Jordánska – obava z nezájmu Palestinců o návrat a z trvalého usazení v Jor. a ostat. arab. státech – celý plán veřejně odmítnut Sýrií → dán k ledu i Washingtonem

Johnsonova vláda (1963-1969)

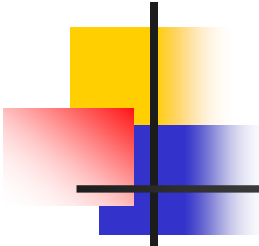
- Prohlubující se rozepře mezi arabskými státy – radikální nacionalis. státy (Egypt, Sýrie, Irák) svázané se SSSR – konzervativní režimy (Saúd.Ar., Jordánsko, Libanon a Libye) závislé na podpoře USA
- Základní princip ZP: intervencionismus – úsilí zadržovat komunismus kdykoliv v jakékoliv části světa – poprvé aplikováno r. 1965 při vojenské intervenci v Dominikánské rep. (Rossi, s.79)

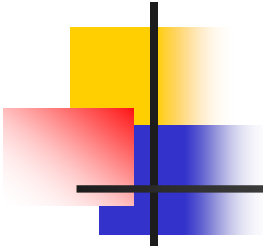
-
-
- Navazování kontaktů Násira s Vietkongem, podpora jemen. republikán. režimu a povstalců v Kongu – prohlubování amer. pomoci konzervativ. monarchiím Zálivu z ideologic. a strategic. důvodů (Rossi, s.80)

Závody ve zbrojení

- Před „Šestidenní válkou“ amer. politika sledovala 3 základ. směry:
 - a) neúspěšný pokus přesvědčit Násira, aby omezil import zbraní
 - b) intenzivní úsilí vyzbrojit konzervativ. arab. režimy (zvl. Jordánsko) ohrožené Násirovým pan-arabismem
 - c) zvýšené dodávky zbraní Izraeli za účelem vyrovnat sovět. pomoc jeho arab. klientům a amer. pomoc arab. konzervativ. státům (Rossi, s.82)

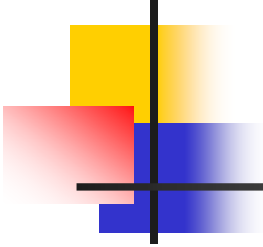
-
- R.1964 Izrael: Poprvé žádost o nákup útočných zbraní tj. 210 tanků – Chápáno jako protiváha vůči sovět. dodávkám Egyptu - Pentagon nakloněn s výhradou nákup uskutečnit od Německa nebo VB X min. zahr. oponovalo převahou výzbroje na str. Izraele – Johnson pro nákup z cizí země a v případě nutnosti od USA
 - Nejdříve kontrakt uzavřen se ŠRN – po arab.hrozbě přerušeni diplomatic. styků – Únor 1965: obchod dokončili Američané (Spiegel,s.131-132) (B.Kaufman,s.48)
 - R.1964 Jordánsko: žádost Husajna o nákup amer. zbraní jinak dohoda se SSSR – velmi tvrdé vyjednávání s Tel Avivem (podmínky: větší dodávky zbraní a podpora USA v při ohledně odvedení vod Jordánu arab. státy) - nakonec chápáno jako podpora proti radikálním palestín. org., prodáno 250 tanků M-48 (B.Kaufman, s.48)

-
- Únor 1966 – rozhodnutí prodat Izraeli dalších 48 bombardérů Skyhawk
 - Prosinec 1965 – Johnson schválil prodej střel HAWK a bojových letadel Saúd.Ar. – přes tvrdý odpor Izraelců a Kongresu (B.Kaufman, s.51)
 - Vojen. pomoc konzervativ. arab. vládám – Jordánsko, Libye, Libanon, Maroko, Saúd.Ar., Tunisko
 - Bod obratu ve vojenské strategii vůči BV: nárůst prodeje zbraní ze 44 mil.\$ v r.1963 na 995 mil. v r.1968
 - Spirála zbrojení: zvýšené dodávky sovět. zbraní Egyptu, Sýrii, Iráku → prodej amer. zbraní pro-západ. arab. režimům → nutnost zajištění vojen. převahy Izraele – zábrana vůči vyvinutí a použití jader. zbraní Iz. (Spiegel, s.134-135)
 - Zvýšené dodávky zbraní pro-západ. režimům – způsob jak se vyhnout přímé angažovanosti na BV (zkušenost z Vietnamu)

Vnitroarabská rivalita a vznik OOP

- Září 1964 – arabský summit v Alexandrii – zal. Jednotné arab. velitelství pod egypt. vedením a OOP – roztržka mezi Násirem: podmínkou úspěšného boje proti Izraeli arab. jednota X J.Arafat: podmínkou arab. jednoty je válka proti Izraeli (B.Kaufman, s.46)
- Tenze mezi Egyptem a Saúd.Ar. – Prosinec 1965 - Společná iniciativa krále Fajsala a íránského šáha M.Rézy na zal. Org. islámské konference – protiváha Ligy arab. států vedené Násirem (B.Kaufman, s.47)
- R. 1966 jordán. král Hussajn zakázal OOP rekrutování a výcvik členů OOP v Jordánsku

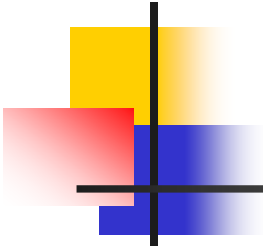
-
-
- Započetí systematických gerilových útoků Fatahu z Jordánska na Izrael – Hussajn uvěznil 200 ba ' thistů a vedoucích činitelů OOP – Sýrie a OOP zavázány svrhnout Hussajna (B.Kaufman,s.51)

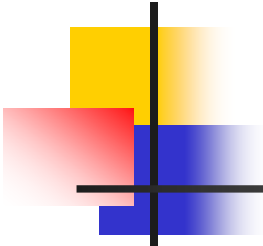

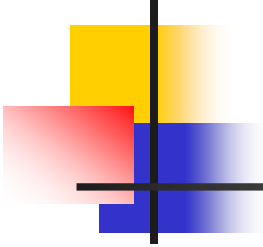
Květnová krize 1967

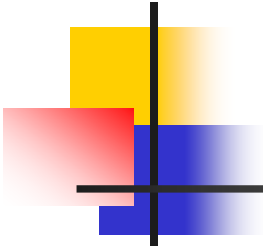
Spouštěcí mechanismus:

- Duben 1967 – letecká bitva mezi Izraelem a Sýrií – sestřeleno 7 syrských MiG-21
Duben-květen – 14 vojen. incidentů na hranicích Izraele a Sýrie (B.Kaufman,s.53)
- Květen Sověti informovali Egypt o mobilizaci 10 izrael. brigád na syrské hranici
- 16.5. Káhira: Požadavek na OSN,aby stáhla své mírové jednotky ze Sinaje - Mobilizace 58 000 egypt. vojáků na Sinaji – Signál pro mobilizaci izrael. jednotek
- 22.5. – Egypt uzavřel Tiranské úžiny (spojující Rudé moře s Aqabským zál. a izrael. přístavem Eilat) – Casus belli pro Izrael (M.Palmer,s.82;Kaufman,s.54)

-
- Žádost Johnsona o diplomatická jednání – cesta iz. MZV Ebana do Washingtonu
 - 23.5. J. veřej. projev: blokáda mezinár. vod v Aqab. zál. nelegální, nedeklarována otevřená podpora Iz., bez konkrét. návrhu řešení krize
 - Washington: Snaha vyhnout se unilaterální amer. nebo izrael. akci – vytvoření mezinárod. námoř. síly s cílem prolomit blokádu
 - Memorandum MZV a MO: 1) jednání skrze OSN, 2) prohlášení námoř. mocností, 3) vytvoření mezinár. flotily k proražení blokády
 - Neochota USA jakkoliv vojensky zatáhnout do konfliktu na BV – nutnost získat souhlas Kongresu a RB OSN (Spiegel, s.138-139)
 - Eban: žádost o prohlášení W., že útok na Izrael považován za útok na USA

-
- Názor Pentagonu a CIA – útok Egypta nepravděpodobný a pokud očekávání rychlého vítězství Izraele během 7-10 dnů
 - Rozdílné tábory uvnitř admin.: a) E. Rostow: mezinárod. námoř. flotila – b) Near East Bureau: max. využití diplomatic. prostředků kvůli arab. státům – c) Pentagon: vyhnutí se jakémukoliv vojen. angažmá – opozice vůči mezinárod. flotile kvůli eskalaci konfliktu
 - Kongres: silná podpora Izraeli – odpor proti vojen. závazkům - žádná jasná politika (Spiegel, s. 143-144)

-
- Důvody amer. zdrženlivosti vůči izrael-arab. konfliktu:
 - A) Tím, že budou zničeni arab. chráněnci SSSR, Západ tak minimalizuje sovět. úspěchy za několik let, prokáže se neschopnost SSSR jako efektivního ochránce a tyto arab. státy se pak obrátí o pomoc na USA
 - B) Tím, že se zničí sovět. výzbroj, se nejen naruší kredibilita SSSR a jeho spojenců, ale sníží se i tlak Izraele na USA na nákup dalších zbraní
 - C) Poražené a ponížené arab. vlády budou svrženy nespokojenými armádami a národy
 - D) Třetí jednoznačné vítězství Izraele během 20 let definitivně rozptýlí arabské iluze o eliminování Izraele
 - E) Jelikož pouze USA mají reálný vliv na politiku Izraele, budou jej tedy muset arab. státy žádat o navrácení zabraného území a podmínkách míru (Rossi, s.85)

-
-
- Minimální podpora států pro mezinárod. síly – jen Austrálie, Nizozemí a VB
 - Žádný jasný závazek W. vůči Izraeli před vypuknutím konfliktu
 - 30.5. – podepsán obran. pakt mezi Eg. a Jor. – společné vojen. velení Eg., Jor. a Sýr.
 - 4.6. – obran. pakt mezi Eg. a Irákem
 - Shromažďování eg. a irác. jednotek v Jordánsku
 - Kvůli neshodám uvnitř administr. a koncentraci na Vietnam W. neschopen zabránit útoku Iz. – nízká priorita: nehrozilo převzetí vlády komunisty (Spiegel, s.148-149)

„Šestidenní válka“

- 5. června 1967 – izrael. útok na egypt. vojska a letiště a zároveň na Sýrii a Jordánsko (Kaufman, s.57)
- Okupace: Sinaje až k Suezskému kanálu; Pásma Gazy; Západního břehu (Jordánsko); arabské části Jeruzaléma (Jordánsko); Golanských výšin a syrského města Qunajtra
- Poprvé využita „horká linka“ W.-Moskva – ujištění o neangažovanosti v konfliktu – horká situace na syrské frontě – konfrontace se SSSR – vyslání 6. flotily k syrským břehům (Spiegel, s. 151)
- 6.června – USA prosadily rezoluci RB vyzývající k okamžitému klidu zbraní bez zmínky o stažení a odsouzení Izraele - nevyzvala Izrael k okamžitému stažení jako Eisenhower za Suezské krize
- Incident – izrael. útok na USS Liberty – potencionál. konfrontace se SSSR
- Během války tlak USA na Izrael, aby ukončil útoky a souhlasil se zastavením palby – 10. června dosaženo příměří (B.Kaufman, s.59)

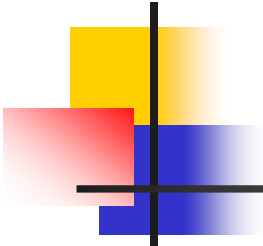
Bezprostřední důsledky války pro USA

- Bezprostředně po skončení války – vyhánění Palestinců z okupovaných území a zakládání židov. osad (Rossi, s.86, B.Kaufman, s.60)
- Protiamerické demonstrace zvl. v Bahrajnu a na Dhahránu (SA) ohrožující amer. majetek a životy (M.Palmer, s.83)
- Mnoho arab. států přerušilo diplomatické styky s USA (Egypt, Sýrie, Irák, Jemen, Alžírsko a Súdán) (Kaufman, s.59)
- Kuvajt a Irák okamžitě zavedly ropné embargo vůči USA, Británii a Německu (Palmer, s.83) – zrušeno koncem srpna (Kaufman, s.62)
- Obrovský kredit pro Izrael mezi amer. politiky a veřejností
- Řešení BV konfliktu prioritou pro amer. administ.

Rezoluce RB OSN č. 242

- Červen 1967 - **Johnsonovo stanovisko:** stáhnutí vojsk z okupovaných území, řešení problému uprchlíků, svoboda námořní plavby, omezení závodů ve zbrojení, respektování politické nezávislosti a územní integrity – řešení „quid pro quo“: území za mír (Spiegel, s.154)
- Amer. návrh ve shodě se SSSR – jednoznačně odmítnuto Izraelem – a arab. státy – srpen: konf. LAS v Chartúmu: „žádný mír, žádné uznání, žádná jednání“
- Jednání na půdě OSN – 22.11. 1967 – RB OSN schválila rezoluci 242: zabraná území z r.1948 chápána jako „fait accompli“ (Rossi,s.87) – první dohoda zahrnující arab. i izrael. str. od uzavření příměří 1949
- Hlav. body: stažení Izraele z okupovaných území a řešení návratu uprchlíků výměnou za – územní integritu a politic. nezávislost každého státu BV a právo žít v míru v bezpečných a uznaných hranicích, právo svobodné plavby mezinárod. vodami a spravedlivé vyřešení ot. palest. uprchlíků (B.Kaufman, s.62-63)

-
- Hlavní nedostatek rezoluce: její vágní formulace a proto různé možnosti interpretace – podpora pro amer. návrh získána za slib kompletního stáhnutí izrael. vojsk a pouze nepodstat. změn na linii příměří z r. 1949
 - Nezájem Johnsona se dále zabývat řešením arabsko-izrael. konfliktu – hlav. úlohu převzal zvlášt. vyslanec OSN G. Jarring – hlav. pozornost administrativy k válce ve Vietnamu
 - Odložení prodeje 50 bitevníků F-14 Phantom – kvůli neochotě Izraele vzdát se okupovaných území (B.Kaufman, s.63)
 - Oficiál. americ. interpretaci rez. 242 přednesl min. zahr. W. Rogers až r. 1969 – výzva pro stažení z okupovaných území, nepřípustnost získat území válkou, ustavení bezpečných a respektovaných hranic, jakékoliv změny předchozích hranic mají být omezeny na nepodstatné náhrady nutné pro vzájemnou bezpečnost (Rossi, s.89)

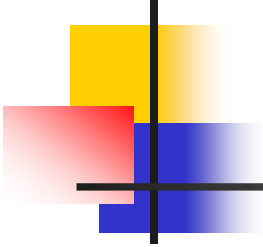
Nové dodávky zbraní

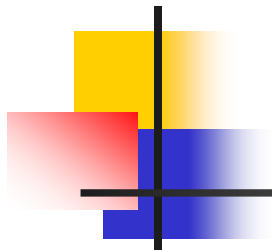
- Po válce: diskuze o nových dodávkách Izraeli – PRO: a) udržení region. rovnováhy sil, b) nahrazení francouz. dodávek amer., c) zvýšená popularity Iz.
- Leden 1968 – setkání J. a iz. premiéra Eshkola na ranči – jednání o prodeji stíhaček Phantom – prohlášení: „zajištění vojen. obran. schopnosti Iz. a pevné odhodlání podniknout všechny kroky pro zvýšení široké oblasti porozumění mezi USA a Iz.“
- Opozice vůči prodeji: MZV: zhoršení vztahů s USA; Iz. nenabídl žádnou protislužbu; dostateč. nadřazenost izrael. sil na arab. – Pentagon: hrozba destabilizace regionu; nutnost podepsat o nešíření zbraní HN
- Široká kampaň židov. org. - petice spřátelených kongresmenů
- Září: veřej. podpora prodeji prezident. kandidáty Nixonem a Humphreyem
- Listopad: definitivní schválení prodeje Johnsonem (Spiegel, s. 161-163)

Důsledky pro amer. politiku a Západ jako celek

- 3 základní faktory nutící amer. vládu přehodnotit svou dosavadní politiku:
 - A) Leden 1968 - Oznámení VB stáhnout se na východ od Suez, opuštění základny v Adenu (dokončeno r.1971)
 - B) Objevení se sovět. námořnictva ve vodách Indického oceánu v březnu 1968
 - C) Fyzické a psycholog. důsledky války ve Vietnamu pro vládu a veřejnost (M.Palmer, s.86-87, Rossi, s.90)
 - D) Září 1969 - armádním převrat v Lybii - svržen král Idrís blízký spojenec USA – nahrazen radikálním protiameric. pan-arabským režimem, kt. navázal spojení se SSSR (Rossi, s.92)

-
-
- Po Šestidenní válce – Izrael jako regionální velmoc – USA jeho hlav. dodavatelem zbraní (nahrazují Francii)
 - Americ. zájmy na BV založeny na 3 pilířích: 1) Izrael; 2) Írán; 3) Saúdská Arábie (B.Kaufman, s. 64)

- **Fotky Qunejtra**